

RAATUSE KOOLI ÕPETAJAD PROJEKTIST ICETONIA – FROM THEORY TO PRACTICE

Kaisa

Mis Islandil sealse koolielu juures kõige enam meelde jäi, mis üllatas või inspireeris?

Islandi koolielu juures jäi mulle kõige enam meelde see, kui palju õpetajad tegid tööd just laste nimel. Lennupõhine koostöö, koostöö õpetajate ja juhtkonna vahel ning koostöö vanemate ja õpetajate vahel. Põhiline eesmärk oli õpetada ja suunata lapsi, et neil oleks hea, et nad ei tunneks end koolis ebamugavalt. Küllastades erinevaid Islandi koole, jäi silma see, kuidas lapsed õppisid ning toimetasid koolis. Ei olnud lärmi, igavlemist, telefonis istumist. Vahetundides olid õpilastel erinevad tegevused, millega aega sisustada. Kindlasti tahan tulevikus näha ka Eesti koolides rohkem sellist rahu, vaikust ning eesmärgistatud tegevust, sh vahetundides.

Milline oli sinu isiklik eesmärk selle nädala jaoks ning kuidas õnnestus selle täitmine?

Minu kaks suurimat isiklikku eesmärki oli tutvuda, kuidas koolides toimub algklasside õpetajate omavaheline koostöö ning kuidas toetatakse hariduslike erivajadusega lapsi. Nägin, kui hoolega tehakse lennupõhiselt koostööd ning kuidas näevad välja tunnid algklassides. Palju pannakse rõhku ka sellele, et kõik lapsed jõuaksid kõik vajalikud õpiväljundid omandatud ning seetõttu on täiesti normaalne ja ka vajalik, et mahajäänud õpilased saavad õppida õiges õpirühmas. Igas klassis ei pea käima sama vanad lapsed, tähtis on lapse toetamine ning sellest lähtuvalt klassi valimine.

Hariduslike erivajadusega lastega tegeleti ühiselt ning koostöö sujus väga hästi. On palju asju, mida kõrva taha panin ning tulevikus kasutan. Esiteks see, kuidas tundides rohkem ja paremini kaasata hariduslike erivajadustega lapsi (erinevad vahendid paremaks õppimiseks) ning teiseks see, kuidas teha paremini koostööd ka tugikomisjoniga. Võin julgelt öelda, et kõik minu eesmärgid said täidetud.

Mis nädalast tervikuna kõige enam õpetas ja miks ehk siis mida õppisite? Millised on sinu järelmused õpetajana?

Islandil oldud nädalast õppisin kõige rohkem seda, et olen valinud õige ameti. On palju veel õppida, et olla parem. Õppisin seda, et pean olema avatum ja julgem otsuste tegemisel.

Palun kirjelda 3-4 olulisemat positiivset innovatsiooni.

Kindlasti soovin teha muudatusi õpikeskkonnas, et saaksin rohkem kasutada avatud õpiruumi. Soovin teha rohkem koostööd lennupõhiselt, et õpilased samalt lennult saaksid rohkem aega veeta koos ning üksteist tundma õppida. Samuti sooviksin proovida seda, et kui õpilasel on milleski mahajäämus, siis tal oleks võimalus õppida sellisel tasemel, mis on talle sobiv. Kuid arvan, et seda ma üksinda saavutada ei saa. Seetõttu loodangi koostööle.

Millised on sinu jaoks järelused ja järgmised sammud, mis su enda õppetöö tegevustega seonduvad, mis sai selles osas sulle selgemaks ja millised on uued sihid?

Kõigepealt soovin teha muudatusi õpikeskkonnas. Seejärel proovin klassis teha erinevaid õpirühmi, kui õpilasel on mahajäämus. Seejärel vaatan edasi, alustada tuleb vaikselt, muidu läheb keeruliseks kõiki uusi muudatusi hallata.

Kui sa pole seda veel kirja pannud, siis kirjelda palun mõnda põnevat üllatusmomenti kohalikust koolielust, eluolust või reisist tervikuna.

Üllatuseks oligi see, et õpilastel ei olnud kombeks terved vahetunnid telefonides olla.

Samuti oli suureks lemmikuks ja üllatuseks Islandi loodus – eriti mäed. Samuti jätsid sügava jälje laguunid – soe ja mõnus vesi, ning ka ekskursioonid, kus nägin Islandi lumtavat loodust.

Meenub sulle lõpetuseks midagi iseloomulikku, naljakat, põnevat islandlaste või nende eluolu kohta, mida reisil nägid-kuulsid?

Kindlasti üks kõige põnevam ja veidi imelikum oli perekonnanimede teema, et seal saab laps perenime oma isa nime järgi.

Aire

Island 2022

Asustatud viikingite poolt, elamiskõlblikuks peetud keltide seas, kõlkudes kahel platool ja tühimikul, on Island jäänud müstiliseks eraklikuks saareks ümbritsetud maailmamerele. Vaatamata eraklikkusele asutati siin maailma esimene parlament Althing, kus võeti vastu demokraatlikke otsuseid. Sestap ei ole imestada, et demokraatlikum ja kaasavam kool on riigi hariduspoliitika sihiks olnud juba pikemat aega. Sellest tulenevalt on loodud ka koolihooned õppijakeskseks pakkudes terviklikku õpikeskkonda.

Suurepärase lahendusena töötavad n-õ "kobarklassid". Õpperuum on ringikujuline ja servad sopistatud üksikruumidega. Ringi keskel avatud õpiruumis tehakse rühmatööd õpipesadena ja ka siin on mürafoon minimeeritud erinevate seinaja tekstiilmaterjalide lahendustega. Selline ruumiplaan töötas ka kuuekümnel 2. klassi õpilasega. Õpilased teadsid enda

tunniplaani ja toimetasid kokkulepitud tegevusega. Üllatas ruumis valitsev rahu ja vaikne sagimine.

Inspireeris, et õpiruum on jagatud tegevuspesadeks ja samas on võimalik töötada erinevate tegevuste ja õpirühmadega, igati paindlik ja õppijakeskne lähenemine. Olemas on nõ "rahnemisklassid" õpilastele, kellel on vaja hetkel eemalduda õppetööst.

Kolm või enam õpetajat vastutavad klassi eest, mis on suurem kui tavaklass. Projektõppe korral roteeruvad õpetajad klassiti ja päeviti ning kõik teavad, milline on konkreetse päeva õpiväljund, isegi kui õpilastega ei ole varem kohtunud.

Üllatas, et veebiplatvormile loodud e-õppe süsteem leiab minimaalset kasutust võrreldes meie Stuudiumi platvormiga. Jooksvat tagasisidet antakse vähe, õpitulemuste kohta tehakse kokkuvõtte kaks korda aastas. Lapsevanemad usaldavad kooli ja ei tunne vajadust pideva tagasisidestamise järele – oli ühe õpetaja vastus meie küsimusele.

Lugema õppimine on kõige alus. Tutvusime metoodikaga, kus fookuses on lugemiskiiruse arendamine. Hea lahendus sisserännanud õpilastele kohaliku keele õppimiseks.

Valikained pakutakse alates 8. klassist, õppekava on paindlik, selles on olemas ressurss koostada enda koolile sobiv vorm koostöös õpilaste, lastevanemate ja õpetajatega.

Pani mõtlema, et ei kohanud koolipäeva jooksul klaasistunud pilguga õpilast, kes oleks mänginud telefonis. Tegevused õpperuumis ja suhtlemine kaaslastega olid primaarsed.

Üheks minu eesmärgiks Islandil oli näha ja kuulda, kuidas toimub lõimitud õpe III kooliastmes, sest selles vanuseastmes on Eestis fookuses ainepädevused. Stapaskoli näide, kus projektõpe on kavandatud teemast lähtuvalt, tehakse seda kuus tundi nädalas. Õpilased on jagatud rühmadesse ja koos tegutsetakse projektiülesandega. Seda protsessi juhtisid õpilased. Õpetaja oli ruumis vaid õpilaste küsimustele vastamiseks.

Eesmärgiks oli ka jälgida, kuidas valib õpetaja enda õpetamistegevused lähtudes üldpädevustest. Meie riiklikus õppekavas ei ole see põhimõtteliselt võimalik, sest määratlus on väga hägune. Meil on üldpädevusi kaheksa, islandlastel kuus. Islandi kooliharidus on ehitatud kuuele alussambale – lugemis- ja kirjaoskus, jätkusuutlikkus, võrdsus, tervishoid ja sotsiaalne heaolu, demokraatia ja inimõigused, loovus. Kõigis viies külastatud koolis olid need teema- ja projektipõhiselt ka nähtavad.

Õppisin sellest nädalast, et Islandi koolikultuuri vaieldamatuks osaks on kooliliikmete vaheline usaldus ja koostöö ehk meeskonnatöö ja usaldus õpilase, õpetaja ja lapsevanema vahel.

Meeskonna töö toimib ühesuguste väärtuste ja eesmärkidega inimeste vahel. Meil lähtutakse sellest, mida on saavutatud, mitte sellest, mida ja kuidas võiks saavutada. Usaldus ja ühised väärtused on eelduseks tulemuslikule koostööle, iga liikme panus on oluline ja tuleks rakendada meeskonnaliikmete tugevaid külgi. Konkreetsed eesmärgid ja selged sihid tuleks luua enne uut õppeaastat.

Õpetajad saavad teha koostööd ja jagada vastutust, korraldada rühmaõpet õpikeskkonna piirangutest hoolimata. Oleks aeg hakata kasutama meie avatud õpiruume.

Melaskolis, mis on sarnase õpilaste ja õpetajate arvuga nagu meie kool, üllatas et õpetajad õpetavad peaaegu kõiki aineid 1.-7. klassini. Ka Islandi koolid, nagu Eesti koolid on hädas õpetajate leidmisel, mõned õppeained võivad jääda üldse õpetamata vastava kvalifikatsiooniga personali mitteleidmise tõttu. Samas ollakse personali värbamisel vabam, ei pea olema MA, et hakata tööle abiõpetajana. Kaasatud on palju eri rahvustest inimesi, mis viitab tervemale ja tolerantsemale suhtumisele riigis. Töehõive on hästi rakendunud ka pensioniealistele, õuevahetundides vastutasid õpilaste eest vanemaealised härrasmehed.

Positiivse innovatsioonina leian, et Islandil õpilastel kasutamiseks olevad kõrvaklapid on hea lahendus mürafoonist eraldumiseks ja tegelemiseks individuaalse tööga.

Koduseid töid õpilastele ei anta, õpikuid kaasa tassima ei pea – ehk see on on tüüne rahu hind Islandi koolis. Puudub väline surve tulemuse saavutamiseks ja riigisisene konkurents hariduses puudub.

Sain kinnitust, et miks asju mitte teha, istub kinni meie peades ning mugavuses. Meeskonnatöö õnnestub nendega, kellega on ühised eesmärgid. Kindlasti soovin tegutseda avatud õpiruumi, teemapõhise õppega ja leida kolleege meeskonnatöök. Islandi näitel kaasata teemapõhises õppes rühma erinevates vanustes õpilasi tasuks järele proovimist. Samuti on intrigeeriv projektõpe, mis kestab viis nädalat, toimub ühel päeval nädalas ja õpilased saavad valida teema.

Mõned huvitavad ideed, mida koolides tehakse:

- kooliaasta alguses helistab klassijuhataja õpilase vanemale, et luua eeldus positiivsele vastastikkusele suhtele ja koostööle kooliaasta jooksul. Arvatavasti üllas eesmärk, minu jaoks kahtlane.
- arenguestlus õpetaja+õpilane+lapsevanem toimub 2x aastas a' 15 minutit. Mis selle mõte on?
- Melanskolis hea suhte loomiseks õpivad õpetajad kõikide õpilaste nimed selgeks (600 õpilast). Meenub, üks klassijuhataja, kes meie koolis ei teadnud ka poole aasta pärast enda klassi õpilaste nimesid.
- Langholtsskolis kasutatakse laevakonteinereid koolile lisapinna saamiseks.
- suurtes õpiruumides on kasutusel lauatelefonid, et oleks võimalik kiiresti ühendust saada koolipersonaliga.

Projektivistest tegevustest jätsid kõige suurema mulje kahtlemata Islandi maastik enda valus ja võlus ja kunstmuuseumis külastatud Erró näitus "The Power of Images". Erró on maalikunstnik, kes on eelkõige tuntud popkunsti kollaažide loojana ning keda peetakse islandi moodsa kunsti lipulaevaks. Kollaaži esiisana on ta enda töödega jõudnud satiirilisse ja ülevoolavasse tarbimise ühiskonda ning maailma poliitikasse. Tema võimsad narratiivid segavad kokku mineviku ja oleviku, väljamõeldu ja reaalsuse. Unustamatu elamus oli ka Harpa kontserdimaja külastamine ja islandi sümfooniaorkestri kuulamine. Huvitav oli ka fakt, et

väikese saareriigi kohta oli uskumatult palju esindatud kohalikke *black metal*'i bände kohalikus plaadipoes.

Sain teada, et mitte alati ei ole Island olnud n-ö puurinde vaba. 9.sajandil katsid metsad ¼ saart. Viikingid, kes asustasid saare, võtsid maha puud, et ehitada endale hooneid ja teha radu rohumaadele. Hästi tuntud nali on: "Kui eksid Islandil metsas ära, siis tõuse püsti ja mine koju."

Marvi

- I ilmaveerel
- S salapärane
- L lummav
- A apokalüptiline
- N nakatav
- D dramaatiline

Klassik Agu Sihvka alustas oma mõtteavaldust sõnadega: „Et kõik ausalt ära rääkida, pean alustama sellest, et....“ mul ei ole õrna aimugi, kuidas ma projektimeeskonda sattusin (2020-21. aasta talvel tuli Marvi ise projektijuht Rene juurde, tundes huvi selle projekti mentorlusega seotud teemade ja islandlastega koostöö vastu ning sai seetõttu ka projektiga liidetud. Toimetaja märkus). Seetõttu oli algul peas üksjagu segadust nii selle suhtes, mida minult projekti käigus oodatakse ning segased olid ka ootused Islandil toimuva osas. Aga aeg andis arutust, mistõttu paljud, esialgu segasena näivad asjad, said üha selgemad piirid.

Islandi haridussüsteemi on teaduskirjanduses korduvalt esile tõstetud nende kaasava hariduse korralduse poolest, seetõttu oli üks minu huvivaldkondi, kuidas kaasavalt õppetööd korraldatakse, millised on tugisüsteemid, kuidas liiguvad lapsed ühest õppeasutusest teise jms.

Kuna meie koolis on mitmeid avatud õpiruume, siis huvitas mind ka see, kuidas avatud õpiruumid Islandi koolides kasutust leiavad. Milliste ainete/projektide raames, millises vanuses jms. Kuidas toimub tundide ettevalmistus? Kuidas toetatakse õpilaste õppimist ja antakse õppijatele tagasisidet.

Ning kindlasti oli huvipakkuv ka õpetaja professionaalse arengu toetamine ja õpetajate järelkasvu temaatika.

Aga edasi siis järjekorras. Kuna emotsioon on kõige tugevam, alustangi sellest. Olen külastanud mitmete erinevate riikide koole, millest kõige erksamalt on meelde jäänud Soome, Hollandi, Uus-Meremaa koolid, kuid varasema kogemuse lõi kindlasti üle Islandil kogetu. Miks?

Koolist teevad kooli selles tegutsevad inimesed. Nii see ongi, selleks aga, et õpetajal ja õpilasel oleks koolis hea olla, on oluline ka füüsiline keskkond, milles tegutsetakse.

Imetlesin ja imetlen jätkuvalt Islandi kooli arhitektuurseid lahendusi. Külastasime väga erineval ajal ehitatud koolihooneid (vanim oli valminud 1947, uuemad koolid olid alles valmimisfaasis), kuid kõigi nende puhul hakkas silma väga targasti ja hästi läbi mõeldud ruumilahendused (tõsi, vanemad koolihooned nii lapsesõbralikud siiski polnud). Meeldis klasside planeerimine selliselt, kus annab väga sujuvalt ühendada õpilaste õppimine ja puhkepausid ning õpilasi ei ole vaja tunni lõppedes klassidest välja ajada, vaid nad saavad rahulikult oma tegevusi klassis soovi korral jätkata.

Eriti just uuemate koolihoonete puhul hakkasid silma mitmekesised võimalused töötamiseks erivajadustega õpilastega. Kuna erivajadustega õpilasi ei isoleerita teistest, siis olid samas klassiruumis väiksemad, klaasseintega kabinetid, kus nt autistlik laps sai rahulikult omas tempos toimetada ja kui ta soovis, siis sai teistega jälle klassiruumis liituda. Samamoodi said õpilaste vahet liikuda ka õpetajad.

Uuemates koolides oli klassiruum sujuvalt liidetud õuealaga. Klassidest oli väljapääs otse õue, kus sai soovi korral ja teemast tulenevalt õppetegevusega jätkata. Õues ollakse aasta läbi ja iga ilmaga.

Mitmes koolis äratas tähelepanu tugisüsteem erivajadustega õppijatele, eripedagoogid ja logopeedid olid olemas kõikides koolides, samuti abiõpetajad. Nt ühes koolis oli 9 õpilase kohta õpetaja, nii nägime tundi, kus 20 õpilast juhendas samaaegselt kolm õpetajat! Kaasava hariduse märksõna oli – nad on kõik meie lapsed, olenemata sellest, millised nad on. Meie kohus on neid aidata ja toetada nii palju kui võimalik.

Nii nagu olid mitmekesised õppimisvõimalused õpilastele, avaldas igas koolis muljet see, kuidas oli mõeldud õpetajate töötingimustele. Tegemist oli koolidega, kust ilmselt ei taha esimesel võimalusel pärast tundide lõppu minema joosta. Miks? Kõigis koolides olid nn õpetajate töötegemise toad, mis olid varustatud töökohtade, õppematerjalide hoidmiseks vajalike riiulite/kappidega. Lisaks olid õpetajatele mõnusad puhketoad, kus tõepoolest on võimalik puhata – mugavad diivanid, lebolad, kohvi- ja toitlustusvõimalus. Päris üllatav oli see, et õpetajad ei pidanud lõunat sööma koos õpilastega, vaid neile serveeriti lõunasöök õpetajate puhketuppa.

Mitmes koolis oli puhketoad mõnusalt sopilised, kus oli võimalik kolleegiga privaatvestlusi pidada või lihtsalt omaette olla.

Kui Eesti koolides on koolisöökla ruum, milles enamasti ainult süüakse, siis mitmes Islandi koolis kasutati nn söögisaale ka muuks otstarbeks – sellele aitas kaasa mobiilne mööbel, mis käis kokku ja tehti lahti vaid söögiajaks, muul ajal sai ruumis läbi viia muid, suurt ruumi vajavaid tegevusi. Ühes koolis pidid korrapidajad-õpilased oma klassi laudad ja lauaalused ära koristama. Vajalik töökasvatus – nii hoiad ise oma ümbruse puhtamana ja oskad ka teiste tööd väärtustada.

Eranditult kõigis koolides olid suurepärased tingimused loovainetega tegelemiseks (käsitöö ja kodundusklassid, viimase peal tehnoloogiaga varustatud tehnoloogiaklassid, erinevaid tehnikaid võimaldavad kunstiklassid).

Füüsilise keskkonna teema võiks kokku võtta tõdemusega – raha on ja seda on palju (mitmel pool seda ka eraldi märgiti) ning laste arvelt raha kokku ei hoita. Ning kui paralleelel tõmmata meie üsna kena kooliga, siis selleks, et ka meie õpilastel/õpetajatel oleks koolis sama palju ruumi, kui Islandil, peaks õpilaste arv koolis piirduma max 300-ga.

Mida õppisin?

Varem kirjeldatud välisriikide koolides ei ole ma sellisel hulgal rühma- ja projektõppe rakendamist kohanud. Üheski külalstatud koolis ei näinud ma klassiruumi, kus oleksid lauad-toolid paigutatud üksteise taha, vaid töö toimus rühmades/pesades. Õppetööd jälgides jäi silma üsna vaba/lebo õpilaste olek tundides (sageli mütsid, kapuutsid peas, ka jalad laua peal vms). See, mida ma siiski teada ei saanud, on see, kuidas lapsed (kõik lapsed) selliselt korraldatud õppe käigus õpivad.

Õpilastega vestluses jagati nii arvamust, et koos õppida on tore, kui ka seda, et teistega kogu aeg ninapidi koos olemine väsitab. Samas arvestades just üldpädevuste arengut, on rühmas õpe siiski väga oluline. Igatahes võtsin enda kui õpetaja jaoks kaasa soovi ja ehk ka julguse katsetada projektõppega matemaatikas. See mõte on mul praeguseks enda peas juba üsna selgeks mõeldud ning olen ka sugulasest arhitekti jõudnud hulluks ajada, et ta aitaks mul maja projekteerimise protsessi õpilaste jaoks mõistlikeks etappideks jagada...

Inspiratsiooni andis kindlasti „Harry Potteri“ nädalat pidav kool. Väga vahva ettevõtmine, kus on võimalik ühe raamatu ainetel suurepäraselt lõimida erinevad õppeained – õpilased saavad väga palju ise mõelda, meisterdada, katsetada, jms. Väga super ettevõtmine, aga nagu ka kohapeal asjaomased kirjeldasid, tohutult töömahukas (õpetajate koostöö, õpilaste ettevalmistamine jms), mida seetõttu tehakse üle aasta. Millegipärast tekkis paralleel Lutsu „Kevadega“ – saaks väga vahva lõimitud ettevõtmise. Äkki siis edaspidi Kevade nädal Raatuses? :)

Kuna kõigis koolides jättis väga hea mulje ka õpetajate ühine tööaeg õppetöö ettevalmistamiseks, siis tekkis igatsus sama järele ka meil. Koostöö, koostöö, koostöö – need märksõnad jäid vast kõige enam kõrvu just õpetajate ja koolijuhtide vaates.

Huvitav tundus laste lugema õpetamise meetoodika – algul ei saanud üldse aru, miks lapsed häälega loevad mingeid imelikke sõnu, aga eksperdi selgitused aitasid mõista, mis eesmärgiga seda tehakse ja kui tõhusaid tulemusi annab. Mõjus päris veenvalt. Selles koolis alustati iga koolipäeva 15 minutilise valjuhäälse lugemisega.

Õpetaja professionaalsest arengust

Islandil tõdeti sama, mis meilgi – õpetajaamet just üleliia popp ei ole, õpetajaks õppijatega napib, sama ka kvalifikatsiooniga õpetajate leidmisega koolidesse. Seetõttu kohtusime päris

paljude õpetajatega, kel vastav kvalifikatsioon puudus. Samas rõhutati, et nende jaoks on kvalifikatsioonist olulisem õpetaja valmisolek teatavate metoodikatega vms kaasa tulla, nt kui koolis õpetatakse projektõppe meetodil ja õpetajale see siiski ei sobi, pole võimalik teda õpetajana kaasata. Samuti oli üllatav võimalus õpetajate aastasest katseajast – kui töö ei suju, surutakse viisakalt kätt ja minnakse laiali.

Õpetaja keskmine palk Islandil ulatub 3800 euro kanti, mis olevat kohalikke olusid arvestades pigem madal sissetulek. Küll aga tundus ahvatlev iga 5 aasta järel võimalus nn vabaks aastaks, mille võib õpetaja siduda sellega, mis talle meeldib (ennast täiendada välisriigis, koostada õppematerjale, lihtsalt puhata ja taastuda). Koolijuhid pidasid oluliseks õpetajatega pidevat suhtlust ja vastastikust tagasisidet, st kahesuunalist tagasisidet. Ühe kooli juht tõdes, et väga oluline on õpetaja igakülgne toetamine – tunne iga päev ja iga nädal huvi, kuidas su kolleegidel läheb. Nii nagu õpilastegi puhul, on oluline märkamine, hoolimine, õigeaegne reageerimine. Siis säilib koolirõõm ja õpetaja ei põle oma ametis läbi!

Island, Island, Island....

Tundsin end Islandil nagu kodus. Islandi lummas loodus on nii teistmoodi - apokalüptiliselt mõjuvad laavaväljad, mäed, liustikud, kosed, geisrid. Nunnud väikesed hooned, islandi hobune. Ja tõeline maamärk - Reikjaviki kirik... Siia juurde soojad ja sõbralikud inimesed. Kohalikud märkisid, et meil jäi nägemata tõeline Islandi ilm, milleks olevat tuul, tuul ja veelkord tuul. Kogu meie saarel veedetud aja, oli ilm meeldivalt vaikne ja kevadine. Kevadlilled õitsesid ning õhus oli tunda ookeani soolast hõngu.

Mõlemad saarel tehtud tiirud (Kuldne ring, lõunarannik) jätsid emotsionaalselt sügava mulje ja soovi tagasi minna. Seda kindlasti ka põhjusel, et lunn jäi nägemata, lõunaranniku tripilt saadud emotsioonide rohkuse tõttu jäi Harpas käimata ning islandi kampsik ostmata. Nautisin aga kunsti Uue kunsti muuseumis ja Rahvusgaleriis, mitmed huvitavad muuseumid jäid ajapuudusel järgmisi kordi ootama.

Olen põnevusega jälginud erinevates riikides, mille vahendusel oma riiki tutvustatakse ja turundatakse. Islandi suveniiripoodide vaieldamatu TOP 3 on lunn, vulkaan ja viiking :), samas on vähe turiste, kes neist otseselt osa saavad. Aga alati on võimalik soetada endale lunniga sokid või pesuseep, vulkaanilise tuhaga värvitud sool või viikingiainetel valminud võtmehoidja...

Lõpetuseks soovin tänada Rened, et ta mind kampa võttis ja suurepärase korralduse eest kogu reisi vältel. Sellised reisirid aitavad lähedasemaks saada kolleegidega – õppisin tundma mitut noort ja vahvat kolleegi, kellega polnud vist mitme aasta vältel peale „tere“ sõnagi vahetanud.

Joanna

Island on minu jaoks alati olnud müstiline ja teatud mõttes eksootiline maa. Omamoodi loodus ja eraldatus muust maailmast on paeluvad. Enne reisi Islandile polnud ma eriti sealse haridussüsteemiga tuttav ja seda põnevam ja ootusi ületavam see oli.

Oligi aeg pakkida kohver ja võtta vastu kõik, mis Islandi haridusmaastikul pakkuda oli. Minu isiklikuks eesmärgiks õpetajana oli leida uusi ideid kaasava hariduse, projektõppe (ka avatud õpiruumi) ja kolleegidevahelise koostöö teemadel. Juba esimene kool tekitas wow-efekti, sest kõik Melaskóli koolimaja seinad olid kaetud õpilaste töödega. Lõpuks on see ju ikkagi „laste maja“. Hubase ja sooja keskkonna lõi see igatahes. Juba paari kohtumise järel jäi kummitama mõte, et meeskonnavaim ja usaldus kõigil tasanditel on kooli toimimise alustalaks. See hõlmab nii kodu (lapsevanemad ja laps), kõiki koolitöötajaid kui ka juhtkonda ja riiklikku tasandit üldisemalt. Ma ei saaks rohkem nõustuda mõttega, et räägime inimestega, mitte inimestest.

Üleüldine positiivne suhtumine ka nõrgematesse või keerulisema käitumisega lastesse oli inspireeriv. Tsiteerides üht sealse tugimeeskonna liiget, siis õpilase esimene mõte hommikul ärgates on see, et täna tuleb hea päev ja ma olen hea inimene. Võib-olla päev ei lähe alati nii ootuspäraselt, kuid nad ongi lapsed ja õpivad veel. Soovitud käitumist tuleb rõhutada, et seda oleks võimalik taastada. On lapsi, kes otsivad tähelepanu ka negatiivsel viisil, kuid õpetaja roll on see vastupidiseks pöörata.

Kaasavast haridusest on räägitud juba igavesti pikka aega, kuid kui head oleme me praktikas? Õigete tingimuste ja ressursi olemasolul on tolerantset ja kõigiga arvestavat õpilaskonda lihtsam ette kujutada. Vahenditena olid mitmes koolis heli summutavad kõrvaklapid. Ja mitte ainult nende jaoks, kes on helitundlikumad! Tihti kasutasid neid ka õpilased, kes lihtsalt keskendumiseks haudvaikust vajasisid. Geniaalne idee, kuidas kõik kaasata ja ühtses meeskonnas hoida. Vahendite nimekirja võiksid need meilgi jõuda.

Uuemate hoonete puhul oli kaasamine juba arhitektuuriliselt sees. Suure klassiruumi (kuigi jah, vahel ei saanud arugi, et kas kogu see suur ala on klassiruum) servas olid väiksemad ruumid, kus oli võimalik vajadusel eralduda, kuid siiski olla ühises ruumis. Rühmatöödeks samuti efektiivne lahendus. Ei saa üle ega ümber inimressursist. Mitmes klassis nägime lausa 4-5 õpetajat. Sellisel moel on võimalik koostöiselt tegutseda ning juhendada paralleelselt ka neid, kes rohkem selgitusi vajavad. Ühe õpetajaga lähemalt rääkides selgus, et nii ongi – paar õpetajat viivad läbi üleklassilist projekti ja üks õpetaja selgitab väiksemates ruumides põhitõdesid neile, kes rohkem aega vajavad. Paralleelselt, mitte pärast tunde, kui keegi enam nii tihedat mõttetööd teha ei jõua.

Kui nüüd mõelda, et milline pedagoogiline innovatsioon mind raputas või kõnetas, siis oh, neid oli mitu. Õpilane on number 1. Õpe lähtub eelkõige õpilasest, sest siis on see kaasahaarav ja huvipakkuv. Näis, nagu õpilased on kaasatud nii õppe planeerimise kui ka hindamise protsessi (rääkimata siis tunni põhiosast). Sprellifixi projekti puhul oli kogu õpe üks protsess. Jäi mulje nagu seda juhivadki õpilased ning õpetaja ei seadnud lastele segavaid raame ega piire (ainult nii palju kui vaja).

Matemaatika õpetamine on tugevalt seotud ideega, et matemaatika on keel. Uued teadmised on tihedalt seotud eelnevatega ning kognitiivne lähenemine aitab õpitut mõtestada. Tundub, et õpilased on tänapäeval märksa avatumad ja julgemad. Kui innukalt nad matemaatikaülesandeid oma sõnadega selgitasid ja lahenduskaike kirjeldasid. Ja võimalusi on selleks palju. Seda olen palju ka oma klassiga kasutanud, sest teinekord on eakaaslase selgitus *heureka*. Aitab näha, kui palju erinevaid lahendusviise on olemas.

Võistlus muudab meid kiiremaks, kuid koostöö paremaks. Õpetajatevaheline koostöö oli justkui mantra, mida kuulis kõigis koolides ühel või teisel moel. Koostöö peab olema ajaliselt määratletud ja selle kasu ühtselt mõistetav kõigile. Tiivustatud heast tahtest ja tundest teistega koos tegutseda. See vajab aega ja ruumi. Koolides ringi liikudes ei näinud kiirustamist. Mine sa tea, kas see võis olla ülesannete jagamise ja koostöise tegutsemise viili. Lastele õpetame iga päev, et kõigiga arvestamine ja koos tegutsemine on oluline. Oleme me ise eeskujuks?

Seinad ei ole piiriks. Avatud õpiruum toimib suurepäraselt, kuid vajab esmalt eeltööd ja analüüsi, miks ja kuidas. Koolimajades liikudes ei saanud tihti aru, kas on tund või vahetund ja seda parimas mõttes. Tegevus oli sujuv ja loogiliselt voolav. Koolikellast oleme siinses süsteemiski lahti saanud. Loodetavasti õige pea ka ajalisest piiratusest, et õpilastel ei oleks kuklas mõtet „Mitu minutit veel?“.

Kõige suurem õppekoht? Positiivsus ja rahumeelsus. Kuidas külm ja kuum saavad koos toimida (nii inimeste kui ka loodusena). Kõik inimesed on kaasatud ühiskonda igal tasandil (dirigent Harpa kontserdimajas juhatas tervislikel põhjustel orkestrit istudes – ja ongi ok!) ja see algab lasteaiast, koolist, kodust.

Koolitoitu meenutan siiani. Puhas ja kvaliteetne tooraine – ka koolitoit võib olla maitseelamus. Hinnatase üldiselt muidugi turistina veidi mõtlemapanev. Lätisse jõudes mõjus paarieurone lillekimp naljana. Kuigi islandlased maadlevad massiliselt depressiooniga, siis on nad leidnud sellele käepäraseid leevendusmeetodeid. Jäätis ja bassein – ka südatalvel. Kui suvi on üürrike, siis tuleb leida lahendus.

Kuidas me islandlastega nii sarnased oleme? Nädala aja vältel tekkis tunne, et seal võiks elada küll. Kõigi islandlastega oli nii lihtne suhelda – nende sõnul on meie huumorisoon väga sarnane. Ei tahaks küll sealset haridussüsteemi idealiseerida, kuid meil on palju, mida neilt õppida ja kasutusele võtta. Kindlasti ka neil meilt. Oleme astunud suuri samme, et Eesti haridussüsteem oleks tulevikuväärtusi kandev. Nõnda võrreldes näib, et oleme sinna teel.

Mailiis

Mis Islandil sealse koolielu juures kõige enam meelde jäi, mis üllatas või inspireeris?

Kõige enam jäi meelde avatud õpiruumi kasutamine õppetöös ja et see ka realselt toimis. Avatud meelega õpetajad, hästisuhtuv juhtkond, vaiksed lapsed, kes said endale meelepärase tegevusega vahetundides tegeleda. Ilmselt sellest ka suurem vaikus ja rahu, mitte armutu kisa. Nutitelefone klassis ega vahetunnis ei näinud. Ühtne süsteem ja selle mõistmine.

Milline oli sinu isiklik eesmärk selle nädala jaoks ning kuidas õnnestus selle täitmine?

Minu eesmärk oli näha avatud õpimaastiku kasutamist ning tööd erivajadustega lastega. Avatud õpimaastikku nägin süvitsi, erivajadusi veidi vähem. Küll aga nägin mõningaid tigimusi, mis erivajaduste jaoks loodud oli (spetsiaalsed toolid, atribuutika rahututele jalgadele, väiksemad klassid, abiõpetajad, loomingulised tegevused).

Mis nädalast tervikuna kõige enam õpetas ja miks ehk siis mida õppisite? Millised on sinu järeldused õpetajana?

Õpetajate suhtumine koostöösse ning nende isiklik areng ja motiveeritus. Avatud õpimaastikul toimetamine on meeskonnatöö ja seda kohtas seal piisavalt. Avatud mõtlemine ja suhtumine, positiivsus ja toetus, töötamine ühise eesmärgi nimel. Minu järeldus on see, et kõike seda mida nägin seal, saab teha ka meie koolis. Eks alguse oleme ju ära teinud ja avatud õpimaastikku juba kasutanud. Mõtteid sellel teemal tekkis mitmeid. Leian ka, et üksi on võimalik avatud maastikku edukalt kasutada. Ehk tuleks pigem sellest alustadagi ja sealt edasi liikuda.

Palun kirjelda 3-4 olulisemat positiivset innovatsiooni, mis silma-kõrva jäid ehk mida võiks või saaks ka ise kasutusse võtta. Kas Islandil nähtu on mingil moel oluliselt erinev Eesti (sh meie) koolist, kui siis mis osas?

Islandil nähtu oli enamasti aimatav aga oli ka üllatusi Sprellifixi ning õuesõppe kooli näol. Õuesõppe inimesed olid südamega oma tegemistes, et raske oli mitte vaimustuda. Kõik lihtne on mõjus ja töötab kenasti. Eks oma muresid oli ka seal, aga õpilaste seisukohast lähtudes teevad nad õiget asja.

Millised on sinu jaoks järeldused ja järgmised sammud, mis su enda õppetöö tegevustega seonduvad, mis sai selles osas sulle selgemaks ja millised on uued sihid?

Inglise keel ja üldse keeleõpetajatega tööd avatud maastikul ei ole keeruline teha ja selles suunas proovimegi edasi tegutseda. Tuleb lihtsalt leida ühised teemad, mille põhjal tunnid ettevalmistada. Häid mõtteid on juba omajagu.

Kirjelda palun mõnda põnevat üllatusmomenti kohalikust koolielust, eluolust või reisist tervikuna.

Vabadus, loomingulisus, positiivsus.

Mis projektitegevuste väliselt Islandil kõige sügavama mulje vms jättis?

Kindlasti loodus - sellest ei saa üle ega ümber ja islandlaste külalislakhus.

Meenub sulle lõpetuseks midagi iseloomulikku, naljakat, põnevat islandlaste või nende eluolu kohta, mida reisil nägid-kuulsid?

Islandi väga puhas ja ravivate omadustega vesi ning basseinid, mis on ühed esimesed asutused, mis küladesse ehitatakse. Ekstreemsetes ilmastikuoludest leitakse parimad väljundid ja pannakse need enda kasuks tööle säästes sealjuures ka loodust.

Lauri

Island ehk reedene ajas rändamine

Viimasel õppeaastal on saanud mingis mõttes traditsiooniks, et koolivaheajal tuleb sõita õpetajate jätkusuutlikuks arenguks keskenduvale välisprojekti lähetusele. Ja kuhu siis mujale, kui mitte avatud õpimaastiku pühakotta ehk Islandile. Kuna lennupäevadeks oli nädalase vahega reeded - Reykjavikki lendamine toimus hommikul ja Islandilt saabumine reede õhtul, siis jäi tunne, et tegemist oli imelise ühepäevase ajas rändamisega. Müstiline, võimas, vulkaanide ja geoloogide pühamu. Geograafia sõpradele võin öelda, et minu nädalase reisi ajal toimus saareriigis volcanodiscovery.com andmetel 87 maavärinat (magnituutides 1,4-3,5), aga õnneks ei tundnud ma neist ühtegi.

Kui ajas pisut tagasi minna ja mõelda, et mida ma varasemalt Islandist mäletan, siis esmalt tuleb meelde paar päeva pärast Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamist (20.08.1991) uudis, et Island on tunnustanud esimesena Nõukogude Liidust eraldunud Eesti Vabariiki.

Edasi meenub mulle ajaloo tundidest ähmaselt viikingite ajalugu ja et aasta 930 kutsuti Islandil kokku maailma esimene parlament. Islandlased ise loevad oma püsiva asustuse aega pool sajandit varasemaks, kuid arvestades, et Eestist leiti Salme viikingiaegne leid aastast 750, siis võivad ajalooallikad kirjutada Eestis leituga ümber ka Islandi ajaloo.

Järgmine seos tuleb mul 1996. aasta algusest, mil kuulsin esimest korda MTV-st Björki laulmas oma versiooni Betty Huttoni 1951. aasta palast "It's Oh So Quiet". 1996. aastal said muidugi hittideks ka Alanis Morissette "Ironic", The Fugees "Killing Me Softly", Marilyn Manson "Sweet Dreams", Coolio "Gangsta's Paradise" jt. Oli alles aasta. Aga müstiline Islandi laulja Björk lindistas oma esimese albumi olles ise 11-aastane ja see ilmus juba aastal 1977.

Björkist sai lisaks kuulsusele oma riigis ka sensatsioon terves maailmas. Mõned aastad hiljem tõestas ta ennast ka suurepäraselt näitlejana, seda Lars von Trier filmis "Tantsija pimeduses", mis kandideeris parima originaal muusikapala kategoorias Oscarile. Cannes'i filmifestivalilt tõi Björki koju parima näitleja auhinna.

NB! Noored, kui te pole veel kursis, mis on MTV, siis tegemist on muusikavideosi edastava televisioonikanaliga, mis alustas on tööd 1. augustil 1981. Siis ei olnud veel *Youtube'i* ega *Spotify'd*. Kõiki uusi muusikapalasisid ei olnud võimalik koheselt streamida, et neid taas kuulata. Mõni teist võib öelda, et muidugi ma tean, mis on MTV ja seda ka, et esimene lugu, mis eetrisse läks oli The Buggles' "Video Killed the Radio Star", aga vähesed teist vast teavad, et antud bänd andis selle loo välja plaadifirma Island Records'i alt. Kuigi tegemist on Jamaicaal registreeritud plaadifirmaga, siis minul on peas seos just selle riigiga, mida värskelt külastasin.

Lapsepõlves olin suur kergejõustiku fänn ja siis ei saanud hakkama ilma Erki Nooleta. 1998. aastal, mida võiks ka pidada Noole läbimurde aastaks tulevaseks olümpiavõitjaks kroonimisel, osales ta Götzise mitmevõistlusel. Nool võitis 8672 punktiga, aga kolmandale kohale tuli ühe elu parima võistluse teinud islandlane Jón Arnar Magnússon (8573 punkti). Islandi kümnevõistleja jäi mulle hästi meelde, sest ta värvis oma habet islandi lipuvärvidesse. Mis puudutab islandlaste perekonnanimesid, siis järgitakse traditsiooni, anda perekonnanimi isa nime järgi ehk kuulus kümnevõistleja võistleja on Jón Arnar Magnusepoeg. Islandi analoogiat kasutades võiks minu nimi olla Lauri Madisepoeg ja minu õe nimi Terje Madisetütar.

Tulles tagasi Islandi vägilaste juurde, siis arvatavasti kõige kuumemaks nimeks on saareriigis rammumehest maailmameister Hafþór Júlíus Björnsson, kelle nimel on ka jõutõmbe maailmarekord 501 kg. Lisaks teenib ta leiba ka näitlemisega. Nt Game of Throne'i filmis kehastas ta tegelaskuju Gregor "The Mountain" Clegane.

Liikudes Islandi seostega edasi, siis 01.09.2000 alustasin õpinguid Tallinna Pedagoogikaülikoolis (Tallinna Ülikoolis) ning samal päeval küllastasin ka Välisministeeriumi esisel Islandi väljakul koos ~25 000 inimesega ansambel Terminaatori kolmandat vabaõhu katusekontserti.

Lõpetuseks mõned kiired mälupeegeldused veel seoses Islandiga: 2008 - majanduskriisi järgne sisuliselt riiklik pankrot, 2013 - Jarek Kasari laul "Kirsti elab Reykjavíkis", 2015 - dokumentaalfilm "Kirjad Islandilt" ning muidugi ülemaailmselt kuulsust kogunud Arvo Pärdi teoste esitaja, eesti klassikalise muusika vokalist Tui Hirv, kes on ka muuseas raamatu "Minu Reykjavík" autor. Muideks "reykja" tähendab islandi keelest tõlgituna "suits" ja "vik" on "rand/laht" ehk Reykjavik on eesti keeles 'suitsune rand' ning kui arendada edasi, mida viikingite tähendust, siis võiks seda tõlkida, kui "rannarahvas".

Huvitav mõelda, et aeg-ajalt ajasid rannarahvad turvised selga, võtsid odad kätte ja läksid rüüstamis- või kaubaretkele. Kuigi enam ei käida rüüstamas, siis saagade aegne viikingi kultuur ja hing elab islandlaste sees edasi, eeskätt nt üksteist toetades. Riik on 2,5 korda suurem kui Eestil, aga seal on 4 korda vähem inimesi kui siin.

Arvestades inimeste omavahelist kokkuhoidmist, tundus rahvus kohati palju suurem, kui Eestil. Isegi liiklussurmasid oli 4 kuu jooksul kõigest 2 inimest. Austatakse oma loodust ja tingimusi, mida loodus pakub. Muuseas, mägi võtab iga aasta paar elu, peamiselt turiste, kes lähevad liiga julgeks. Mägistes piirkondades ehitatakse majad vähemalt meetri maapinnast kõrgemale, et tulvad ei viiks maja minema. Lisaks on ka asulaid, milles tuleb surnuaed viia 5 km eemale, sest ühe meetri sügavusel maapinnas läheksid laibad lihtsalt kuumas auras keema. Või siis elavad mõnes piirkonnas enamasti "peoinimesed", kelle kokteili segab kahe minuti jooksul ära maavärin :)

Riik on näinud tublisti vaeva, et olla jätkusuutlik ning oma elanikkonda harida. Ühelt poolt on hea, et massid suunatakse kõrgharidusse, see võimaldab ka rahval kiiresti ümber struktureerida, kuid selle arvelt hakkab riik vaikselt vaevlema lihttöölise puuduse käes.

Õppereisi vältel oli keeleliselt huvitav kuulda, et koolijuhid ei rääkinud ainsuses, vaid ikka mitmuses ehk “meie teeme ja see on meie kool”. Eesmärgiks on saavutada kogukonnas positiivne mõju, et kool oleks koht, kuhu kõigil oleks mõnus tulla.

Näiteks meie partnerkooli Melaskoli direktor helistas õppeaasta alguses igale õpetajale ja õpetajad omakorda igale lapsevanemale, et soovida head uue õppeaasta algust. Väga kasulik nipp, kuidas kogukonda hoida, sest tavaliselt kui koolist helistatakse, on keegi arvatavasti hakkama saanud mingi jamaga.

Lapsevanemate seisukohast on tore see, et Reykjavíkis saab oma last panna 1. klassi õppima igasse kooli kuhu soovitakse, seega tuleb teha valikuid kooli väärtuste põhjal. Lisaks kuuluvad iga kooli juurde ka huvikoolid (muusikakool, sport, kunst), sest näiteks eraldi muusikakoolide pidamine on kallid. Lapsed saavad käia instrumendi tundides isegi koolipäeva ajal. Kui koolipäev lõpevad, siis liituvad huvikooli tundidesse vanemaealised inimesed, sest ealised alam- või ülempiirid huvihariduses puuduvad. Süsteemist ülevaate saamiseks soovitaks vaadata dokumentaalfilmi “Kirjad Islandilt”, mille peategelaseks on endine Estonia teatri solistist Annika Tõnuri.

Mis puutub hariduses rahastamise, siis aeg ajalt oli tunda, et Islandil on põhjatu rahakott, kuna töötajaid palgati tööle tuleviku vaatega ja mõnes koolis oli 32 õpilase kohta 2 õpetajat ning 2 abiõpetajat. Samas töötas näiteks Urriðaholtsskóli' koolis õpetajaid 13 riigist, mis tähendab, personali puudus on suureks probleemiks, aga samas ka, et koostöötunnid tuleb läbi viia inglise keeles, sest kõikide abiõpetajate islandi keele tase ei pruugi veel olla piisav, et seda rääkida ja mõista.

Island muutis on õppekava aastal 2011 ja turule ehk siis haridussüsteemi jõudis see 2012 aastal ([huvilistele link](#)).

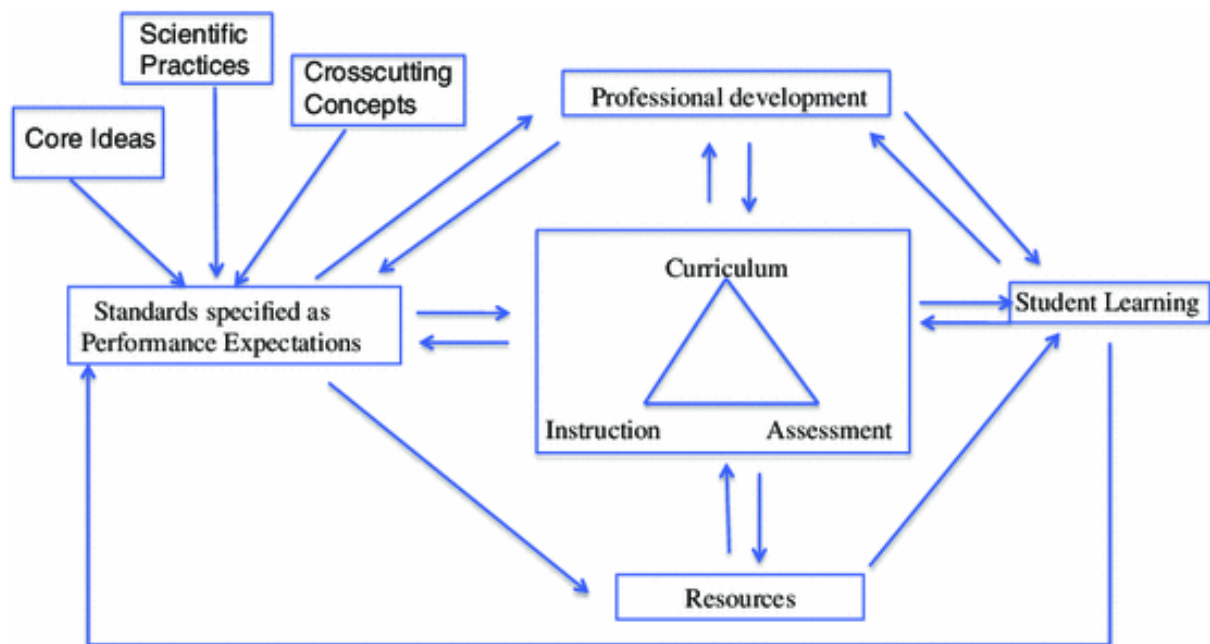
Islandi haridussüsteemis keskendudakse õppetöös tuumikideele, mille alla on koondunud 8 üldpädevust ja 21 sajandi oskused. Need kuus tuumikideed, mida õpilane peab igas õppeaines omandama on järgmised: kirjaoskus (*literacy*), jätkusuutlikkus (*sustainability*), tervis ja heaolu (*health and welfare*), demokraatia ja inimõigused (*democracy and human rights*), võrdsus (*equality*) ja loovus (*creativity*). Suure tõenäosusega võeti eeskujuna USA-st ja sealsest Science Standardist või ka veidi uuemast NGSS'ist (*Next Generation Science Standards*).

Samal ajal tehti ka muutused hetkel Eestis kehtivas õppekavas, kuid sisuline lähenemine on hoopis teistsugune. Meil on endiselt tugevalt õppeainete keskne õpitulemuste tagaajamine, aga Islandil kontseptsioonipõhine. Eestis hüppab sisse ka käputäis lõimingu ja põimitud üldpädevusi, millest küll räägitakse, kuid struktuurne riiklik lähenemine puudub. Siin on mõtlemiskoht tulevikuks, armas Eesti.

Iseasi on aga küsimus, kui paljud õpetajad on lugenud õppekava ja sellest omale metatasandi analüüsi teinud, siin võivad olla minu arusaamad muidugi teistsugused keskmisest Eesti õpetajast. Kuid lisaks õppekava lugemisele oleks tänapäeval vaja teha ka koostööd ja õppida teistelt õpetajatelt. 2014. aastal polnud kolmandik õpetajatest Eestis külastanud kordagi kolleegi tundi või õpetanud mitmekesi samas klassis ([allikas: TALIS lk 125](#)). Aastatega on väike

muutus paremuse suunas muidugi toimunud ja 19% Eesti õpetajatest osaleb koostöises õppimises ja 21% õpetab koos kolleegiga vähemalt ühe korra kuus ([allikas: TALIS lk 4](#)).

Aga isandil mõistetakse täpsemalt, mida haridusest tahetakse saada ning millised komponendid antud süsteemis olulised. Järgnev joonis on Wilson & Berenthal ([2006](#)) põhjal tehtud Krajcik et al. (2014) modifikatsioon, milles esitletakse haridusstandardi mõju haridussüsteemile.

Allikas: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10972-014-9383-2/figures/1>

Huvitav, millal jõuaksime Eestis ka ühel hetkel nii kõrgele kontseptuaalsele tasemele, et mõistaksime hariduse sisu? Et oluline ei ole õpik või töövihik, vaid et just tuumikideed ja mõtestatud läbivate teemade praktiseerimine viib kontseptuaalsele mõtlemise tasandile.

Antud joonisel on minu jaoks on kõige kriitilisem pilk “resources” ehk allikatel, sest Eesti õpetajad on materjali kiindunud. Kuigi see materjal on tugevalt erasektorit toetav ärimudel. Muidugi, kui sellest joonisest ja võimalustest saaksid aru kõik Eesti haridussüsteemis töötavad õpetajad, siis võiks juhtuda, et lõigatakse ära kirjastustele voolav õpikute ja töövihikute raha ja õpetajad hakkasid ise materjale koostama, mis võiks viia õpetajaid ka kõrgema professionaalse arengu juurde.

Samas on olukord justkui suletud nõiaring, sest just kirjastused, kes ise loodavad, et õpikuid on vaja kindlasti koolidele trükkida, on kritiseerinud õppekavasid.

Näiteks: “Kirjastajate Liidu hinnang kattub teiste omaga: majanduslikult on õppekava rakendamine riigile liialt koormav. Juba uute õpikute peale kulub liidu arvutuste kohaselt 390 miljonit krooni (2022 arvestuslikult ~60 miljonit €), millele lisanduvad veel õpetajate koolituskulud.” ([allikas](#))

Ootan pikalt, et ka Eestis hakatakse rohkem tegelema 21. sajandi oskustega õppetöös, milles hariduse raamistiku seisukohast oleme juba hetkel kaotanud terve kümnendi. Fakt, et olümpiaad on Eestis õpetaja jaoks endiselt ülimalt, on minu jaoks isiklikult väga kurb. Jah, praegu on AHHA Eesti koolis testimas "Rakett 69" formaadiga kontseptsioonipõhiseid lähenemisi. Aga vaja oleks teha paradigmaatiline pööre kogu struktuuris ning mõelda ühiskonnas jätkusuutlikele kodanikele.

Isiklikult arvan, et praeguses post-faktilises ajastus oleks vaja õpetajat eeskätt fakte kriitiliselt hindama, sest võrreldes ajaga, mil meie õppekava välja töötati on maailmas andme kiirus muutunud umbes 500 korda ning iga väiksemgi pisitera on guugeldamise kaugusel.

Kui nüüd õppevara teemale joon alla tõmmata, siis nägin Islandil kooli, kus ühes lennus (80 õpilast) oli kasutusel ainult 1 õpik, 1 töövihik, 1 tööraamat ja neid jagati nelja õpetaja vahel tundide ettevalmistamiseks ühiselt. Selliste kulude peale oleks meie kooli direktor ülimalt rahul. Aga edaspidi pajataks lähemalt kahest koolist, mis jätsid mulle võimalik et kõige tugevamad mälestused.

Esmaspäeval külastatud Langholtsskóli oli ehe näide sellest, kuidas antud riigi uuenduslikku õppekava ka tegelikult rakendatakse. Minu jaoks oli tegemist pühamuga, kuhu taheks uuesti tagasi minna. Kool, kus kõik on võimalik ja õpetajad teevad omavahel suurepärasest koostööst avatud õpiruumis töötades. Ainekretinism on kadunud ja eesmärgid hariduses on hoopis teised - keskendutakse kontseptuaalsetele teadmistele.

Teemapõhist õpet nimetatakse Langholtskoolis koondnimetused "Sprellifix", mis tõlkes ei tähenda mitte midagi (NB! Eestis on vähesel määral levinud teemapõhine õpe, kuid tavaliselt algõpetuses). Eesti koolisüsteemiga võrreldes toimuvad põhikooli III kooliastme matemaatikas, loodusainetes, ajaloos, ühiskonnaõpetuses ja kirjanduses ühised lõimitud õppetegevused. Projektid on sõltuvalt temaatikast 1-3-nädalased. Ühiselt töötavad 9 inimest - 5 meessoost ja 4 naissoost õpetajat. Iga nädal saadakse 45 minutiks koostöötunnis kokku ja vaadatakse üle, mida järgmisel nädalal tuleks õppetöös jälgida.

Raatuse koolis kasutame teemapõhist nädalat, mida teeme üks kord aastas. Muidugi 2018/2019. õppeaastal proovisin ka Raatuses aretada mõtet, et lisaks teemanädalale veel kaks korda õppeaastas iseseisvalt (kord trimestris) mõned teemad lõimida. Aga üksi on antud rindel raske võidelda. Igatahes Reykjaviki Langholtskoolis oli teemapõhine õpe terve õppeaasta vältel pideva koostöö tulem. Ükski õpetaja ei olnud kitsi, rõõmuga jagati oma ideid ja materjale. Kel on huvi, siis saab antud teemapõhiseõppe üksustega [tutvuda ka internetis](#).

Soovitan huvilistel pilk peale visata. Kõikidele Sprellifix'i projektidele antakse igale õpilasele kirjalik tagasiside ja ainult kaks korda. Esimene kord protsessi keskel, et näha arendamise kohti ja teisel korral lõpliku hinnangu andmisel, et vaadata läbi, kas parandusettepanekuid võeti arvesse või mitte. Siit on samuti kõikidel õpetajatel veel palju õppida.

Õnneks pole minu tuluke veel kustunud, sest enam pole vaja rabeleda põhikooli lõpueksami nimel, nii et veri ninast väljas ning kuulma ei pea ka fraase: "ma ei jõua plaani läbi teha", "teemad jäävad võtmata", "mis saab eksamil" jne, sest Eesti riik tuli siin vastu ja põhikooli lõpueksamil on vaja saada ainult 1%.

Kui leida endale piisavalt suur kriitiline kogus mõttekaaslast, siis võiks ka Eestis lähima kümne aasta jooksul saada antud lähenemine teoks. Eeskätt näen perspektiivi, et tehnoloogiaõpetaja Priit Laatsiga saaks omavahel teha teha esimesed aastaringised teemapõhise õppe rakendamise katsed füüsikas ja tehnoloogias. Murekohaks on siin veel kodundus ja käsitöö, mis ühiste tundide logistikale oma pitseri paneb, sest teatud aja tagant vahetatakse gruppe ning lisaks on tehnoloogia, käsitöö ja kodunduse gruppidega seotud veel ka poiste ja tüdrukute liikumisõpetuse tunnid.

Teisipäeval (26.04.2022) külastatud Urriðaholtsskóli oli huvitav lasteaed-alkool, milles rakendati lugemise paremaks arendamiseks "direct instruction" meetodit, mida on uuritud 1980ndatest kuni tänapäevani välja. Kool on enda jaoks süsteemi modifitseerinud ja iga päev loetakse 15 minutit. Ühes lugemisgrupis on 8-10 aastased lapsed. Kokku toimub selline lugemistreening 3 aastat. Hilisemad, koostöös erinevate ülikoolidega tehtud, koolipoolsed ja rahvusvahelised uuringud on näidanud, et 5. klassis puuduvad poiste ja tüdrukute vahel lugemisoskuse erinevused. Keegi ei veeri.

Lugemisprotsess ise meenutab justkui olemist mõnes kloostri või palvemajas, kus ühises jorus loetakse üks minut kiiruse peale teatud tasemel teksti. Kui üks tase saab edukalt läbitud, siis liigutakse järgmisele. Muidugi normatiivid kuuluvad siin täitmisele. Süsteem võimaldab kiirelt diagnoosida ka lugemiraskustega õpilased ning sellisel juhul tulevad appi spetsialistid ülikoolist, et pakkuda omalt pool tuge.

Tehnilise lugemise tasemed võivad olla näiteks järgmised, mis sisaldavad kuni 50 ühikut ühel A4 lehel: (i) a - s - f - e, (ii) ae - pa - es - mr, (iii) mar - tir - atr- chi, (iv) sõnad, aga seosed sõnade vahel puuduvad. Kui faktid ja protseduurid on lugemisel selged, siis kool on seadnud järgmistel aastatel (2022-2025) eesmärgiks koolitada õpetajaskond toetama ka õpilaste funktsionaalselt lugemisoskust, et mõista loetu sisu.

Pikemalt võikski siia jääda ja analüüsida, mis kahe riigi vahel on sarnast või erinevat, aga eeskätt on oluline analüüsi mõju.

Seega faktisõpradest Eesti õpetajatele veel mõned tähelepanekud:

- Isegi Islandi õpetajad kannavad riideid, mis pole ilma jaoks sobilikud ning liikumisvahetundides on kuulda nurinat, sest on liiga külm
- Islandil on Nobeli kirjanduspreemia laureaat - Halldor Laxness (1955)
- Island on Mandri-Euroopast kaks korda noorem
- Riik sai rikkaks eeskätt tänu kalandusele, mida viimasel ajal ohustab IT sektor, alumiiniumi tootmine ning ka turism
- Masside surumine ja kõrgharidusega koolitamine on viinud selleni, et hetkel on Islandil umbes kolmkümmend tuhat Ida-Euroopa võõrtöölisi, kes teevad ära torumeeste, elektri ja autoremondi jms tööd
- Looduse seisukohast on enamus loomi sissetoodud, nt põhjapõdrad. Ainuke päris püsielanik on olnud polaarrebane.

Ja lõpetuseks muidugi eestlaste jaoks veelkord üks nimi - Tui Hirv (püsielanik Reykjavikis). Kes veel pole tema tegemistega kursis, siis lühidalt - tegemist on juba legendaarse, kuid veel

suhteliselt noore klassikalise muusika lauljaga, kes on tuuritanud üle terve maailma, propageerimaks Arvo Pärdi ja teiste Eesti heliloojate loomingut.

Lisaks on Tui Hirv Petrone Print "Minu" sarja teose "Minu Reykjavik" autor ja kokkuvõttes Eesti varjatud "aukonsul" Islandil. Tui on minust küll kaks aastat noorem, aga siiski - Tui Hirv on juba legend ning olen päris kindel, et kui kolmapäeval käisin Melaskoli lähedal basseinis ujumas, siis tagasitulles bussi oodates jalutas minust mööda Tui Hirve abikaasa - Páll Ragnar Pálsson, kes on kaasaegse klassikalise muusika helilooja. Maailm on väike.

Aigrid

Imeline Island

Aeg Islandil möödus kiiresti. Iga päev oli palju uut avastada nii linna, kultuuri, looduse kui ka hariduse vallas. Külastasime kuut eriilmelist kooli, tutvusime erinevate õpetajate, koolide juhtkondade ja õpetamismeetoditega. Neis tundides, mida nägime, oli tõesti mõnus õppimine. Õhkkond tundus vaba, sõbralik, toetav, mänguline. Oli vaikus. Õpilastel oli palju "varjumise" kohti kus olla niisama, puhata, õppida, teha rühmatöid vms, oli tegevusi vahetundideks. Meelde jäid just uued modernsed koolid, kus õpilaste jaoks oli palju ruumi nii õppetegevuseks kui ka vahetundideks. Korraga ühel avatud alal õppisid koos näiteks 7.-8. klassi õpilased. Toimusid rühmatööd, kus olid lõimitud mitmed õppeained. Õpetajad õpetasid oma kindlates ruumides, mitte ei pidanud iga tund olema erinevas kohas, mis tagas selle, et kõik vajalik oli käe-jala juures.

Muljetavaldav oli see, et klassiruumides olid olemas õpilaste jaoks iPadid, mis tähendab, et tundideks ei pidanud broneerima arvuteid/tahvleid, vaid need olid loomulikuks osaks kogu õppepäeva vältel. Õpetaja jaoks on see nii palju lihtsam kui ei pea broneerima arvuteid/arvutiklassi õppetöö jaoks. Mõne ülesande juures oli nutiseadmeid vaja rohkem, mõne juures vähem. Kui näiteks rühmatöö lõppes, siis õpilased said ise otsustada, mida nad järgmiseks teevad. Kui oli vaja veel rühmatööd lõpetada, siis võisid seda teha või lõpetada mõnd vanemat tööd või teha puhkepausi. Ei olnud isegi konkreetset piiritletud millal on puhkeaeg. Õpilased said jooksvalt tagasisidet ning said vastavalt sellele oma töid täiendada/parandada.

Õpetajad tundusid üldiselt koolides hoitud ja hinnatud. Juhtkond leidis võimalusi õpetajaid tunnustada. Näiteks oli ühe kooli õpetajate toas snäkid, puu- ja juurviljad, millega õpetajad said end päeva jooksul turgutada. Enamikes koolides olid õpetajatel omad privaatsed töötamise alad, kapikesed, kuhu sai oma asju panna. Isegi sellega kooli peal vajadusel ringi liikuda. Õpetajaid on iga õpilase kohta rohkem. On rohkem tugipersonali. Õpetajatel on omad klassid/ruumid, seega ei pea nad oma "varandusega" ringi rändama.

Huvitav oli see, et uute õpetajatega sõlmitakse esialgu aastane tööleping (pole vahet, kas on kvalifikatsioon olemas või mitte). Kui koostöö hakkas sujuma, siis sai õpetaja oma ametikohal jätkata. Kui selgus, et töö siiski ei sobi, nägemused on erinevad vms, siis saab inimene edasi liikuda teise kooli või mõnele muule ametikohale.

Läbi kuvas igas koolis see, et õpetajate koostööaeg on oluline. Toimised iganädalased töö- ja tugigrupid. Järgmisel aastal tahaks ka ise proovida klassides 2x45 minutit tunde, et arendada projektiõpet. Norðlingaskólis nägime iga-aastast Harry Potteri nädalat, mis oli väga põnev. Nägime sellest küll väga väikest osa, kuid õpilased tõesti nautisid seda. Meie võiksime oma teemanädalal proovida ka midagi seesugust teha või koguni luua uue traditsiooni. Veel meeldis mulle see, et eraldi oli n-ö õuesõppekool, mis mõnes mõttes sarnanes Tartu Loodusmajale, kuid kogu õpe on läbi aasta õues, mis tõendab jällegi seda, et see ei saa ilmast sõltuda. See oli motiveeriv endalegi.

Võiks öelda, et islandlased on sarnased eestlastele. Temperament, huumor, suhtumine, olek jms klapih. Oli mõnus ja vaba olla. Suhtlus sujus hästi. Töökus ja korrektsus ning tundus, et ka asjaajamine on sarnased eestlastele. Kusjuures kohalikud võtavad hea meelega ka eestlaseid oma kodumaale vastu, sh tööle. Ühes koolis töötaski inimesi umbes kümnest erinevast riigist.

Toit, mida pakutakse koolides, on väga suures osas kohalik. Kusjuures toit nii koolis kui ka erinevates söögikohtades oli väga maitsev. Väljas söömine on seal muidugi kallis lõbu, aga igat senti väärt. Eriti vahva söögikoht oli Friðheimaris. See oli tehtud suurde tomatite kasvuhoonesse, kus kõik menüüs olev oli tomatitega seotud.

Ilmselt kõige suurema mulje jättis siiski Islandi omanäoline loodus. Nii kohalike kui ka turistide seas on populaarsed basseinid (küllastasime kahte erinevat) ja kuumaveeallikad (küllastasime samuti kahte, kusjuures on kahju, et ei saanud küllastada Blue Lagooni, sest see oli just sellel nädalal hooldusremondis). Neis on mõnus jahedas kliimas lõõgastuda ja mis kõige parem, neil on ka tervendav omadus, sest sisaldavad palju erinevaid mineraale. Põnev oli näha looduses keeva veega allikaid ja eks omamoodi kogemus oli ka väävlihais, mis küll oli palju leebem kui esialgu juttude põhjal olin ette kujutanud.

Hirmutav oli see, et Islandil on aktiivseid vulkaane ja tegelikult iga päev registreeritakse ka nõrku maavärinaid, mis pole inimesele tuntavad. Giid rääkis, et mitmetes piirkondades peavad kohalikud olema 30 minuti jooksul pärast häiret valmis kodust lahkuma. Seda juhul kui tekib ohtlik olukord, näiteks hakkab mõni vulkaan purskama. Võib juhtuda, et koju tagasi ei saagi. Seega ei saa öelda, et saab just väga stressivabalt elada, kuid huvitav on see, et Islandil on keskmine oodatav eluiga naistel 81,3 aastat ja meestel 76,4, mis kuuluvad maailma kõrgemate hulka. Globaalse rahuindeksi järgi on Island maailma riikide seas esimesel kohal. Võrdluseks Eesti, mis on 30. kohal.

Meie Eestis oleme harjunud sellega, et umbes pool siinsest alast on kaetud metsaga, kuid Islandil pole metsa Islandil kunagi laialdaselt kasvanud. Suuremad puud, mis Islandil olid, raiusid viikingid maha, mida praegused islandlased rumaluseks peavad. 2017. aastal algatati aga projekt, mille raames hakati istutama saarele puid.

Päris populaarne pidavat olema see, et islandlane reisib, õpib ja töötab kuskil mujal ning loob pere välismaalasega. Samuti on välismaalaste hulgas neid, kes jäävad Islandile paikseks. Kusjuures pool Islandi rahvastikust elab pealinnas Reykjavíkis ja selle naabruses, sest saare sisemaa on elamiskõlbmatu.

Peab veel ära mainima nähtud joad ja geisrid. Jugade juures nägime tänu ilusale päikselisele ilmale vikerkaari, mis muutsid nähtu veelgi maagilisemaks. Geisreid polnud ma varem looduses näinud. Nii põnev oli oodata ja jälgida, millal toimub uus veepurse, kusjuures sai oodatud ka nende geisrite juures, mis ei pursanudki, aga õnneks ikka oli ka neid geisreid, mis purskasid.

Lõpetuseks tahaksin öelda, et Island on tõeliselt imeline. Värske õhk, imeline omanäoline loodus, hea toit, kultuur, kallid Islandi kampsunid (jäid küll vaid vaatamiseks), lootus lunne näha, külastatud koolid, mõnusad inimesed – kõik see oli igat kulutatud senti väärt. Loodan, et kunagi satun veel Islandile.